

Arnošt Lustig

Démanty noci

Uchvacující hrdinství mladých lidí
tváří v tvář kruté realitě

Mladá fronta

Démanty noci

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na

www.mf.cz

www.e-reading.cz

www.palmknihy.cz

MLADÁ FRONTA

Arnošt Lustig

Démanty noci – e-kniha

Copyright © Mladá fronta, a. s., 2018

Všechna práva vyhrazena.

Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

MLADÁ FRONTA

Arnošt Lustig

DÉMANTY
NOCI

Mladá fronta

Copyright © Arnošt Lustig – dědicové, 1958, 2011

ISBN 978-80-204-2393-1 (tištěná kniha)

ISBN 978-80-204-5026-5 (ePDF)

ISBN 978-80-204-5025-8 (ePUB)

ISBN 978-80-204-5027-2 (Mobi)

V bludičkách noci, kterou je válka, jsou děti dýmánek světla
a smutným květem naděje. P R A V D A

Je-li v člověku něco bezelstného a čistého i v dospělosti a stáří,
jsou to někdy jen nejlepší pozůstatky z dob jeho dětství.
Z K U Š E N O S T

To dobré v člověku se projevuje činem. V Í R A

Sousto

Ervín se mračil. Jeho kočičí oči, vsazené do podlouhlé úzké lebky, proplouvaly neklidně víčky. Svíral rty hněvivě, do tenké nafialovělé křivky. Sotva odpověděl Čikimu na pozdrav. Pod paží mačkal kalhoty, stočené do klubka.

„Co za ně dáš?“ zeptal se po chvíli. Nechal teď plandat nohavice ve vzduchu a řídkým, ořechově hnědým tkanivem na zadnici prosvítalo.

Čiky se šklebivě zazubil: „Kdes tohle sebral?“

A pak: „V tomhle spodním rouše,“ okukoval manžety a podšívku, „by se neukázal ani Kristus.“

„Mně zajímá teď jenom jediný, Čiky,“ odrážel úsměch Ervín. „Co bych za ně moh’ dostat.“ Řekl to rychle, skoro až příliš, jak se mu zdálo.

„Ani vzkříšenej Kristus,“ opakoval ledabyly Čiky, „v tý nejpodělanější lodžský ulici.“

A hned, když viděl, jak to Ervínovi cuká u čelistí: „Na kolenou jsou ještě dost dobrý, Kdes je vzal?“

Vlaštovky létaly docela nízko. Ervín je pozoroval se snivou nepřítomností a neodpověděl, poněvadž tuhle otázku čekal, připravil se na ni a obrnil se proti ní již tolikrát cestou sem. Začal zas pozvolna stáčet své málo oslnivé zboží.

Na rohu se ukázal člen vnitřní pořádkové služby.

„Smradi zelený,“ prohodil ledově a přelétl zášlehem oka jejich pohublá tílka.

A potom: „Koukejte zmizet.“

Otočili se k němu nevšimavě zády.

„Snad to není taková tajnost,“ ozval se potom Čiky. „Každej pozná, že jsou to kalhoty velkého člověka.“ A zlostněji: „Čeho se bojíš, pitomče. Snad ti je nesežeru.“

„Čeho bych se bál?“ odpověděl vyhýbavě Ervín. Zase mlčel a mrkal a cukání se mu trhavě ukázalo na tváři.

Sevřel pevně nohavice pod paži: „Potřebuju je proměnit.“

„Je to hadr,“ prohlásil najednou Čiky znalecky.

„Není to hadr,“ odpověděl věčně Ervín, „kecáš. Je to anglická látka.“

„Pokusil bych se teda někde,“ podvolil se Čiky, „ale na půl.“

„Jak to?“

„Krásně,“ řekl Čiky s převahou. „Tys je někde otočil a já je proměním.“

A pak, když mu Ervín předal balíček, vytáhl Čiky z kapsy kus motouzu a převázal jej, s uměleckou kličkou. Stáli zde v úzké uličce, vydlážděné jen řídce kočíčimi hlavami, a lidé, pokud tu občas procházeli, se jim museli vyhýbat. Někde v pozadí tu a tam zahrčela tramvaj, ale nebylo ji vidět. Někdo na ně začal kývat z protějšího okna. Nevěnovali tomu pozornost a nepoznali, zda jim hrozí nebo kyne.

Ted' držel menší s nich, Čiky s dohola ofikanou hlavou, hnědé kárované kalhoty pod paží zrovna tak úzkostlivě, jako prve Ervín. „Ale abys neucuk,“ zapochyboval. „Já si s tím ošoupu nohy a ...“

„Neboj se,“ řekl rychle Ervín. Sotva se zbavil kalhot, bylo na něm znát ulehčení. Cukání u čelistí mu docela ustalo.

„To já jen tak,“ kasal se hned Čiky. „A jestli si jako o tamtom myslíš, že je to taková tajnost, je mi to tedy fuk.“

„Umřel mi fotr,“ řekl náhle Ervín věčně.

„Aha,“ odpověděl Čiky. „Ptám se kvůli tomu, co bych měl říct, kdyby něco ...“

„Samo,“ prohodil Ervín a pořád se díval do země.

„Taky jsem to nemoh' vědět,“ dodal Čiky s omluvnou výčitkou.

„Ted' je zajímavý jen jedno, jestli to máš kde vyměnit,“ řekl opět rychle Ervín. Vrhł kradný pohled na Čikyho obličej a pak zase na kalhoty. „Ale honem, rozumíš.“

„Mám,“ odpověděl pohotově Čiky. „To je jasný.“ Napadlo ho ihned, že Ervín hodlal zvýšit hodnotu svého zboží, když bylo od jeho otce a když se s ním *tohle* stalo.

„Kde?“ dorážel Ervín.

„U starýho Mojšeho,“ lhal Čiky.

„Kdo to je?“ ptal se Ervín. „Tohle jméno jsem ještě neslyšel.“

„Největší lump v Lodži,“ odpověděl Čiky přesvědčivě. Pásl se na Ervínově údivu.

„Jen se moc nenaparuj,“ hučel Ervín. Nebylo mu příjemné handrkovat se tu, i když by mu na tom jindy vůbec tak nezáleželo. Ani vlastně nechtěl. Něco mu tahle slova vkládalo do úst.

„Žes o něm ještě neslyšel,“ podotkl Čiky, „na tom nemůže docela nic změnit. Je to největší gauner v Lodži. Originál, Ervíne.“

„Co by mi za to moh’ dát?“ dotázal se Ervín hluše.

„Snad *nám*, ne?“ opravil ho Čiky.

„No jistě,“ řekl Ervín. Ale znělo to tak divně. Skoro se bál, že tomu nebude chtít Čiky věřit, když to říká tak plačtivě.

„Moh’ by navalit čtvrtku chleba nebo pár deka mouky,“ rozvažoval Čiky nahlas, „protože (teď rozmotal uzel a znovu roztáhl kalhoty) kolena nemají docela žádný záplaty. Možná i o gram víc, Ervíne, ale to ti nemůžu zaručit předem.“

„Potřeboval bych citron,“ vyhrkl najednou Ervín. Skoro vytřeštil oči. Vězelo to v něm celou tu dobu, co tady čachrovali, jako přilepené, ale teď to konečně oderval. „Když ne celej, aspoň půlku.“

„Já zase,“ zaculil se Čiky tváří k obloze, po níž pluly potemnělé vlaštovky s bílými bříšky a špičatými křídly, „bych potreboval strejdu na Floridě. Aby mi poslal efidevit.“

„Sám bych ho nechtěl,“ vysvětlil mu Ervín.

„Nebud’ pitomej,“ řekl zkrátka Čiky. „Kde by starej Mojše, a vím já kdo jinej, tady vzal citron? S těma je to tu horší (nemohl na nic vhodného přijít) než ...“

Najednou na sebe vzala Čikyho tvářička rozkošnický výraz, protože pomyslel na čokoládu. A zároveň uvažoval o tom, jak to má přece jen Ervín dobré, že získal tyhle kalhoty, a poklesly mu nakysle

koutky. Kde je konec s věcmi jeho otce, napadlo ho, který už zemřel kdoví kdy. Ale neřekl nic z toho nahlas.

„Povídám ti,“ řekl umíněně Ervín, „že ho nepotřebuju sám pro sebe.“

„I kdybys ho chtěl pro zázračného rabína,“ odsekl Čiky, „citron je citron.“

„Jestli ho ségra nedostane,“ řekl Ervín, tak suše, jako prve, když tohle začalo, „je to s ní jistý.“

„Oč u ní běží?“ zeptal se Čiky mimochodem a zabaloval opět kalhoty.

„Přesně to nevím,“ odpověděl Ervín. Nějaká avitaminóza, ale moc blbá. Doktor u ní byl ráno a prohlíd‘ taky mámu; měli jsme toho plnou šišku, poněvadž fotr leště ležel *vedle*.“

„Heleď,“ řekl Čiky s nepatrným přidechem uznalosti, „v nejlepším ti donesu kus chleba, rozdělíme se o něj a bude to dobrý. Poněvadž (zavázal pečlivě uzel) kdybysme měli bejt na tenhle hadr čtyry – tvoje ségra, máma a ještě ty a já – ždibli bysme si jako brabci z vyd‘obanýho koňskýho kaštanu, a to nemá páru.“

„Nemel,“ řekl Čiky, „nebo toho necháme. Takhle bysme se nedohodli do soudnýho dne.“

Pak se Čiky zakoukal na střechy. Vzadu opět hučela a drnčela tramvaj. Tahle elektrika mu pokaždé připomněla, že i v tomhle městě jsou lidé nějak jiní než oni tady, že si mohou jezdit, dokonce i přes ghetto, ale jen mezi ostatními dráty a posty (aby snad někoho nenapadlo něco vyhodit anebo dokonce zvnitřku naskočit), než tramvaj opustí zapovězené pásmo. Pak se obořil na Ervína.

„Něco přece tý holce bejt musí,“ zahučel zlostně. „Avitaminózu má každej. A ty bys to měl jako její brácha vědět. A bejt opatrněj. Co když má něco nakažlivýho a já se tu párám s tvejma mizernejma kalhotama a už to mám taky.“

„Neboj se,“ odrážel ho Ervín. Umiňoval si, že se nesmí nechat ničím zastrašit; ani těmihle řečmi; *tyhle* kalhoty přece nemůže dát laci-něji, božínku, nemůže to Čikymu vyklopit. „Něco teda má,“ připustil, „ale nakažlivý to není. I když to přesně nevím.“

„Písemně bys mi to nedal,“ houkl Čiky vyčítavě.

„Jdu domů,“ řekl pak Ervín.

„Koukni,“ ozval se Čiky najednou. „Mohli bysme se po tom citro-
nu pozeptat spolu.“

„To ne,“ řekl Ervín potichu.

„Proč?“

„Raděj ne,“ opakoval ztichle Ervín. A opět se viděl, jak se to celé odehrálo, než sem přišel; jak stahoval z otce ty kalhoty. Tělo už tuhlo, tak divně; musel si přitom stále opakovat: *tohleto byl tvůj otec, živej člověk, a ještě včera a možná, že ještě v noci. Ale už ne.*

„Já nemám fotra ani mámu,“ řekl Čiky.

„To já vím,“ odpověděl Ervín.

Obloha nad nízkými střechami byla teď jako docela mělké mrtvé moře. Nahoře poletovali tiše a klouzavě malí černí ptáci. Obloučky kamenné dlažby, na nichž přešlapovali, byly čím dále tím menší, a šedě mu unikaly.

„Tak já s tím pak skočím k vám,“ řekl potom Čiky.

„Dokdy to stihneš?“ zeptal se Ervín.

„Do odpoledne,“ řekl Čiky, „nejpozději do štyr.“

„Ale Čiky ...“

„Co?“

„Nic u nás neříkej.“

„Copak jsem praštěnej?“

Potom se rozešli. Čiky rychle zmizel někde poblíž hučení tram-
vaje a Ervín zamířil k domovu. Někde za ním, v ozvucích toho po-
vědomého, omšele dráždivého zvuku, byly mravenčí krámký. Tak to
vycházelo, pomyslel si, jak předpokládal. Třeba by to dokázal vymě-
nit sám. Ale nešlo to – dneska. Jak znovu vážil celý sled událostí, od
chvil, kdy se to s otcem stalo, až k okamžiku, kdy vrazil kalhoty do
rukou Čikymu, dolehlo to na něho nepřijemnou tíhou. Pak se ztratil
v uličce ještě užší, než se prve rozešel s Čikym. Zapadl do jednoho
z trpasličích krámků, který jím už dávno nebyl, protože roleta se
nedala stahovat ani vytahovat a předchůdci, kteří z něho udělali byt,
zmizeli za velkou zdí a uvolnili jim svoje místo. Všechno zde bylo

zabedněno víky od beden, světlo ulice sem téměř nepronikalo. Tady bydlel.

Matka ho uvítala chrapotem. Již dlouho se nepodobala ženě, s kterou sem přijel. Měla teď navíc oteklou nohu; nemohla z postele a se vším čekala na něho.

„Kdes byl?“ zeptala se ho po chvíli.

„Venku,“ odpověděl vyhýbavě, spíše ke zdi. Vždycky, když dlel zde, zalézal nejraději do tohoto kouta, kde byl otočen ke všem zády, i k sestře, jež také ležela. Balil si nohy do zbyků své houně; vyrovnával záhyby a nedíval se na ně.

„Sehnal jsi něco?“ zeptala se matka.

„Ne,“ řekl.

„Proboha, Ervíne, co budeme dělat?“

„Nešlo to,“ řekl zas ke zdi. „Snad později odpoledne.“

„Miriam,“ pravila matka k sestře, „nekašlej, namáhá tě to.“

„Mirko,“ zavolal Ervín.

„Miriam,“ opakoval po chvíli, když neodpovídala.

„Ona nemluví?“ zeptal se matky.

„Namáhá ji to,“ odpověděla mu. Měl by ses po něčem podívat.“

„Nikde nic není.“

„Ale měl bys to snad zkusit,“ trvala matka tvrdošíjně na svém.

A potom, když mlčky ležel: „Jdi ven.“

„Povídám ti,“ hučel, „že nikde nic neseženu.“

„Měl bys jít,“ řekla matka zatvrzele. „Vidíš snad Miriam, ne?“

„Vidím,“ odpověděl. „Ale vždyť nikde nic neseženu.“

„Proboha,“ řekla matka ostřeji. „Poslouchej mne. Jdi ven.“

„Nepůjdu,“ odsekl jí. A: „Protože jsem už byl – nikde nic není.“

„Ervíne,“ ozvala se matka. „Miriam dnes nic nejedla.“

„Já taky ne,“ odpověděl. Obrátil se ještě víc ke skvrnám ve zdi. Odněkud zaslechl drobné šramocení – myši; byly docela blízko, i když je nebylo vidět. Zatoužil po tom, některé z těch rámusivých zvířátek chytit. Pohladit je a potom zabít. Nebo je nejdříve usmrtit a pak si hrát s něžným šedavým kožíškem.

„Už tady byli?“ zeptal se po dlouhé chvíli.

„Ne,“ odpověděla unaveně matka. „Nebyli. Ještě leží v chodbě.“

A potom: „Proč nechceš jít ven?“

„Chci,“ řekl vlídněji. „Ale nemá to cenu.“

„Ervíne, dítě ...“

„Mami, nech toho.“

„Zkus to jen.“

„Nech toho,“ křikl.

Pak, když bylo chvíli ticho, rozrušila je Miriam svým kašlem. Ale neřekla ani slovo, i poté, co se utišila, a zamyšleně se dívala ke stropu.

Byl rád, že nemluví, a že nic nechce. Stáhl si hlavu mezi kolena a zacpal uši. Šramocení neviditelných zvířátek tu stále bylo. Vedle, myslel si, leží tedy ještě otec. Je bez kalhot (to matka neví), zachumlaný do nejhorší houně, kterou tu měli. Ale matce ta pokrývka jistě chybí. Kdyby ji napadlo jít si ji vzít, viděla by, co udělal. Ale naštěstí se nedokáže už ani pozdvihnout – noha ji neudrží. A možná, napadlo ho také, že pak otce odnesou i s tou dekou. Už tu měli být. Mají asi hromadu práce, usoudil. Snad to do večera stihnou. To by bylo nejlepší; matka by se pro tu houni mohla také pajdat.

„Někde je tu prý zázračný rabín,“ řekla zemdleně matka. „jdi k němu, a pověz mu, že tě posílám a že ho prosím na kolenou, aby sem přišel.“

„Nevím, kde je,“ odpověděl. „A kdyby byl zázračnej, nikam nepůjde.“

„Tak se zeptej,“ řekla matka. „A nezlob mě.“ Ale její posunky už ztratily někdejší rozhodnost; byly vyčpělé a nepůsobily na něho.

„Nikam nepudu,“ hučel. „Dejte mi pokoj. Nemá to cenu.“

Najednou ho napadlo, že by bylo lepší, kdyby tam ležela matka s Miriam vedle otce, protože tohle všechno pro ně není. Zjevilo se to před ním jako temně zářivé krystalky; zaplnily celou zšeřelou místnost. Vše tím hned prosvětlalo.

„Proč nechceš nikam jít?“ zeptala se po chvíli opět matka.

„Poněvadž to nemá žádnou cenu,“ řekl. „Zbytečně se vysílím. Seženou ještě něco k večeři.“

„Miriam to tak dlouho nevydrží.“

„Vydrží,“ houkl.

„Otec to taky nevydržel,“ namítla matka.

„Poněvadž už byl starší.“

„Ervíne ...“ spustila matka nanovo.

„Vlezte mi všichni na záda,“ zahučel, „ani se nehnu.“

Seděl tu notnou chvíli, pozoroval pohyby stínů a v duchu slyšel, jak narážely do oprýskaných skvrn v omítce. Jestliže přijdou pro otce ještě odpoledne, napadlo ho, bude to dobré. Ale tušil i opak všeho, jako by to zde tkvělo zobrazeno ve skvrnách a prohlubních zdí, že nepřijdou-li, začne se otcovo tělo rozkládat a páchnout. Maminka polehává s tou nohou a Miriam tolik kašle, prve se mu zdálo, že chce všechno to bolavé vykašlat. Sotva takhle dlouho vydrží, usuzoval, konec války je ještě daleko; postové kolem tramvají mají ty chleběrný tak sveřepě nařvané, pošilhávají si klidně přes dráty.

Zakručelo mu v žaludku. Zabořil si tváře do dlaní a mlčel. Vyčkával, kdy matka zase začne. Nezačínala a skoro mu to chybělo. A pak zase myslel na chodbu vedle a na *to temné* v dece. A zároveň s tím mu splýval obraz kalhot, které před chvílí odnesl Čiky. Táta poslední dobou tolik stonal, pomyslel si najednou, je to pro něj v té houni přece jen daleko lepší.

V břiše mu opět zahrčelo. Alespoň, pomyslel si, neslyší ty pitomé myši. Pokusil se usnout. Nešlo to. Ale určitě také kvůli tomu, že matka tak halasně pohekávala.

Z ulice sem dolehlo bušení na vnější stranu rolety. Zalehlo k němu jako hmatatelná ozvěna.

„Tos ty?“ zakřičel Ervín.

„Ne,“ ozvalo se zvenku, „to je zázračnej rabín s bandaskou na mlíko.“

„Jdu tam,“ obrátil se Ervín k matce.

„Brzy se vrát,“ odpověděla.

„Co bych tam asi dělal?“ zahučel za sebe a začal se protahovat ztemnělou škvírou v rozestouplé zdi. Šlo mu to snadno, s tělem, vychrtlým na kost, úzkou podlouhlou hlavou a vyvalenými zelenými kukadly. Cítil neustále matčin pohled v zádech, jeho prosebnou žádostivost.

Na dvoře si narovnal tílko, až to zaprašťelo. Čiky tu nebyl. Zůstal na chodníku.

„Co tu okouníš?“ obořil se pak na Čikyho. „Cos dones?“

„*Něco*,“ nafoukl se Čiky.

„Co?“

„I přes ty fleky na zadku,“ začal Čiky od lesa, „mi dal víc, než jsem doufal. Půl jsem si toho vzal cestou, jak jsme si ujednali, druhéj díl ti nesu.“ Vytáhl z kapsy krajíc chleba, pečlivě zabalený do špinavého šátku. Podal ho Ervínovi.

„Tenhle jedinej krajíček?“

„Mělo to fleky na zadku,“ opakoval číhavě Čiky.

„Tenhle mrňavej kousek?“

„Myslíš snad, že jsem toho dostal víc?“

A uraženě: „Už jsem ti pověděl, že to mělo fleky na zadku. A že ten starej *tenhleten* je největší zloděj v Lodži.“

„Dej to sem“, zachrčel Ervín. Už nevyřkl ani slůvko, ačkoli si prve myslel, když Čiky čekal na chodníku před barákem, že snad přece sehnal kousek citronu a že se chce vytahovat a ukazovat se s tím lidem pro velké oči, protože zrovna takový Čiky byl.

Vytrhl mu krajíc, obracel se pomalu a zklamaně.

Protáhl se zpátky rozsedlinou.

V šeru vyhledal lůžko, na němž ležela matka.

„Chytej,“ vyhrkl zlostně; hodil po ní skrojkem.

Slyšel, jak trochu zaúpěla do šera, protože chléb se odrazil od její tváře, a jak bezmocně šmátrala dlaní po zemi, než ho našla, protože bolavá noha jí zabraňovala vstát. Konečně ho měla; dýchala hlasitě a přerývaně a rozlomila ho na tři kousky.

„Tohle je tvoje,“ řekla.

„Já nechci,“ zahučel.

„Ervíne?“ zeptala se udiveně.

Mlčel, třesl široce vyvalené oči ke škvírákům v bedněch a bál se hrozně, že se ho znovu zeptá.

„Proboha Ervíne!“

„Už jsem měl,“ vyrazil ze sebe.

„Kolik sis vzal?“ zeptala se.

Zatáhlo se mu něco v hrdle. Nemohl již hovořit. Myši tlapky se teď ozvaly přímo nad ním.

„Neboj se,“ zahučel konečně. Měl strašlivou chuť lapit některou z myši a hodit ji tam do hlav lůžka, zaházet celou tu zšeřelou postel.

Vylézal ven; to ošklivé v něm stále vězelo; a věděl, co si matka myslí.

Chvilí šli mlčky. Slévalo se to v něm všechno dohromady. Ale tady, když tu šel jenom s Čikym, docela takhle blízoučko, že se div nedotýkali jeden druhého lokty nebo rameny, se to zase rozlilo. Čiky je kamarád. Je to skoro víc než bratr. Opřel se o něho. Najednou dostal takovou úplně zvláštní, divnou chuť vztáhnout paži vzhůru; dotknout se alespoň prstem oblak. Kdyby byl vlaštovkou, napadlo ho, bylo by to děsně lehoučké. Proháněl by se po nebi, třeba i kdyby pršelo, protože by skákal po obloze svrchu jako po roletě.

„Koukej, Ervíne,“ ozval se najednou Čiky.

„Co?“

„Ten stařec mi něco ohromného pověděl.“

„Tak buď rád.“

„Tebe to nezajímá?“

„Zajímá, co ti řek?“

„Na něco se mi ptal.“

„Na co?“

„Jestli tvůj táta neměl ...“

„Co?“

„Něco ...“

„Co by měl mít?“ zeptal se Ervín. „Bylo to hladu. Ten tvůj stařec má vylízanej mozek.“

„Tak jsem to nemyslel,“ odpověděl Čiky. „Třeba nějaký prsten.“

„To neměl,“ mávl Ervín unaveně rukou. „A matka taky nemá.
„Naznačil mi to kvůli tomu citronu,“ začal zase Čiky vyčkávavě.
„Co ti naznačil?“

„Že by to možná šlo, ale za zlato ...“

„Fotr žádný neměl.“

„Snad někde ano,“ řekl Čiky. „Ten stařec v tom dovede chodit.
Hned mi naznačil co a jak.“

„Tak se vymáčkni rovnou,“ zahučel Ervín; ale zavalilo ho zase to temné, co v něm stoupalo jako ledová vlna, čím vlastně od první chvíle rozpoznal, oč jde.

„V puse,“ řekl konečně Čiky.

„A co?“ téměř vykřikl Ervín.

„Třeba zlatý zuby.“

„Cože?“

„Jakýpak cože. V puse prostě. To snad chápeš, ne?“

Ervín se zastavil a Čiky ho následoval. Pak na něho Ervín užasle pohlédl, vyvalil oči a rozevřel ústa.

„Co na mě tak civíš, člověče,“ řekl hněvivě Čiky. „Za to by ten citron musel najisto bejt.“

Najednou mu dal Ervín facku. Čiky měl takovou docela malou tvář, trochu do trojúhelníku, nahoře šišatou, to bylo hezky vidět, poněvadž byl úplně dohola. A pak druhou. A začal ho bít do obličeje a do prsou, kam se trefil. *Protože to bylo teď jako by viděl otce na chodbě v té děravé houni, a jako kdyby mu zrovna stahoval ty kárované kalhoty; a zase si představoval, že je to táta a že pro něj přijdou; a že ho ještě před tím okradl i jako mrtvolu, a že by ten chleba stejně nemohl polknout, i kdyby si vzal od matky svůj díl, aby nepojala podezření, odkud to bylo.* A říkal si teď, jak do Čikyho bušil, že otec je mrtvý, ale že to před tím ještě něco znamenalo; že si to nesmí nechat líbit. Mlátil do Čikyho a myslel i na matku, jak mu před chvílí nevěřila, a měl pocit, že ji bije taky. Potom zpomalil, protože ho najednou začaly opouštět síly. Sotva pocítil, že se Čiky začal bránit; že dostal dvě rány do brady a jednu do žaludku ještě dříve, než je lidé počali rozhánět, a že nakonec odcházel jen Čiky, protože on se musel posbírat z dlažby.